

יינה של תורה

המעלה שבפירות השנה החמישית

”ובשנה החמישית תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו” – ביאור המעלה המיוחדת שבפירות שנה החמישית; ביאור בסיפור אודות מורנו הבעש”ט זצוק”ל

א. בנוגע לאיסור פירות ערלה – נאמר בפרשתנו (יט, כה): ”שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל, ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים לה' וכו' ובשנה החמישית תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו וגו'". והנה, מלשון הפסוק "להוסיף לכם תבואתו" (למ"ד בתחילת התיבה), משמע שזוהי מטרת ותכלית המצוה (דשני ערלה ונטע רבעי) – שתהיה ברכה והוספה בתבואה של השנה החמישית.

המורם מזה – שתכלית כל המצוה הוי בהוספת התבואה של השנה החמישית – דלפירות של השנה החמישית יש מעלה יתירה, לא רק לגבי הפירות של ג' שני הערלה, דאז הפירות אסורים (וככל דבר האסור, יונקים חיותם מן "שלש קליפות הטמאות לגמרי"), אלא אפילו לגבי פירות השנה הרביעית, דאז הפירות הוו "קדש הלולים לה'" – לפירות השנה החמישית יש מעלה יתירה, שלכן הם מהווים התכלית.

וצריך ביאור:

כיצד זה יתכן שפירות השנה הרביעית הוו "קדש הלולים לה'", ויש צורך לאוכלם דוקא בירושלים, ואילו פירות השנה החמישית, שיש בהם מעלה יתירה אף על השנה

לקראת שבת

י

הרביעית – אין בהם כל קדושה, ועד שאפשר לאוכלם בכל מקום ואפילו בטומאה?

ב. ויובן בהקדם מעשה שהיה עם מורנו הבעש"ט זצוק"ל:

בזמן שהבעש"ט הקדוש היה עוד נסתר, והיה נודד מעיר לעיר ומכפר לכפר, הנה אחד מעבודות הקודש שלו, היה לשאול ולהתעניין אצל כל יהודי, אנשים ונשים, מבוגרים וצעירים, אודות מצב הפרנסה והבריאות שלהם, והיה מרוצה מאוד לשמוע את התשובות החמות שנהגו היהודים – אנשים, נשים וטף – להשיב לו, בביטויים שונים של שבח והודיה להשי"ת: ברוך ה', השבח לה' יתברך וכיו"ב.

פעם אחת, נזדמן הבעש"ט לישוב מסויים, וכדרכו בקודש נהג בעבודת ה' בזיכוי היהודים – אנשים, נשים וטף – בזכות הגדולה לשבח ולהלל את שמו הקדוש של השי"ת. באותו ישוב, התגורר יהודי זקן מופלג ותלמיד חכם גדול, שהיה פרוש מכל ענייני עולם הזה, ולמעלה מיוכל שנים ישב יומם ולילה ולמד את התורה הקדושה בפרישות ובקדושה. כל ימיו היה יושב בתענית, מעוטר בטלית ותפילין, עד לשעת מנחה מאוחרת, ורק לאחר תפילת ערבית היה טועם חתיכת לחם עם מים.

כאשר ניגש הבעש"ט לגאון בחדר הפרישות שלו בפינת בית הכנסת, התעניין אצל הגאון אודות מצבו בבריאות, ואם יש לו את כל צרכיו בהספקה. הבעש"ט, שהיה לבוש ככפרי פשוט, לא קיבל כל תגובה מהגאון על שאלותיו. הבעש"ט המשיך בשאלותיו עוד כמה פעמים, עד שהגאון כעס ביותר והחווה לבעש"ט באצבעו אל עבר הדלת, בכדי שיצא. אמר הבעש"ט לגאון: רבי, מדוע אין אתם מספקים לקדוש ברוך הוא, כביכול, את פרנסתו וכו'. בשומעו את הדברים הללו, נותר הגאון נבוך, כיצד יהודי כפרי מדבר אודות השי"ת, כביכול, שצריך לספק לו פרנסה וכיו"ב.

הבעש"ט הכיר במחשבותיו של הגאון, ואמר לו: היהודים "יושבים" [ניזונים] ע"י הפרנסה שהשי"ת מביא להם; אבל על איזה פרנסה "יושב" הוא כביכול? על כך אומר לנו דוד המלך בתהילים: "ואתה קדוש", על איזה פרנסה יושב הינך, "יושב תהילת ישראל", הוא כביכול יושב על התהילות והשבחים שיהודים משבחים אותו ית' על הבריאות והפרנסה שהוא ית' נותן להם. ועבור מילות השבח שיהודים משבחים את השי"ת, הרי הוא ית' נותן להם בני חיי ומזוני רויחא. ע"כ.

וצריך ביאור בהנהגת הבעש"ט ביחס לגאון:

הן אמת, דהשי"ת מצד עצמו הוי קדוש ומובדל מן העולם (דקדושה הוי ענין של הבדלה) "ואתה – קדוש". ובכדי שיהיה "יושב" ומתפרנס – דענין הישיבה מורה על השפלת קומה כמו היושב שמשפיל קומתו, ובנדר"ד שהשי"ת יומשך בעולם – זהו ע"י עבודת בני ישראל;

אמנם לכאורה, ניתן לפעול את המשכתו של השי"ת גם ע"י העבודה והעסק בלימוד התורה. וא"כ, מדוע אמר הבעש"ט לגאון, שלמד תורה יומם ולילה למעלה מיובל שנים, "מדוע אינכם מספקים את פרנסתו כביכול וכו'" – והלוא ע"י העסק שלו בתורה הוא אכן גורם להשי"ת את פרנסתו, שיהיה "יושב" ויומשך לעולם?

ואת"ל, שהדבר נפעל (לא ע"י העסק שבלמוד התורה, אלא) דוקא ע"י השבח וההודיה דישראל, "תהילות ישראל" – הנה הבעש"ט יכל לעוררו ע"ד השבח שישבח את השי"ת עבור לימוד התורה שהוא לומד בפרישות ובקדושה; מדוע, איפוא, היה הבעש"ט צריך לשאול אותו דוקא אודות ענינים גשמיים (בריאות וכו')?

ג. והביאור בזה:

ידוע שתכלית כוונת הבריאה הוא בכדי שתהיה "דירה לו ית' בתחתונים" (תנחומא נשא, טז. וראה תניא קדישא פל"ק). ונמצא, דדוקא בענייני העולם הגשמיים והתחתונים – יש להכשירם ולעשות מהם 'דירה' ומכון להשראת שכינתו ית'.

והנה, ענין זה ד"דירה בתחתונים" בעבודת האדם – נפעל ע"י השבח וההודיה לשי"ת עבור צרכיו הגשמיים (בריאות ופרנסה וכו'), השייכים לגופו הגשמי ונפשו החיונית;

שכן, לימוד התורה, או השבח להשי"ת עבור הלימוד וכו' – שייכים המה לנפש האלקית של האדם, ה"עליון" שבו. אבל ע"י השבח להשי"ת על עניני הגשמיים, וע"י ההרגשה שגם הצרכים הגשמיים באים מאת השי"ת – הנה בזה ישראל פועלים "דירה לו ית'" בתחתונים דיין.

וזוהי הביאור בהנהגת הבעש"ט הנ"ל:

הגאון היה יושב בפרישות, מובדל ומנותק מכל ענייני עולם הזה, ונמצא שהוא לא התעסק בבירור והכשרת גופו הגשמי ונפשו הבהמית, "תחתונים", בכדי שיהיו 'דירה' ומכון לשבתו ית' [דמה שאכל ושתה היה רק המוכרח לקיומו, אבל לא התמסר לברר את גופו הגשמי].

ולכן, כשראה זאת הבעש"ט, פנה אליו ושאלו: "מדוע אינכם מספקים את פרנסתו כביכול" – דמכיון שנתאוה השי"ת להיות לו ית' דירה בתחתונים, נמצא ש"הוא כביכול יושב על התהילות והשבחים שיהודים משבחים אותו ית' על הבריאות והפרנסה שהוא ית' נותן להם".

ד. לפי"ז יש לבאר את העילוי המיוחד שבשנה החמישית – אפילו על השנה הרביעית:

בשנה הרביעית, כאשר הפירות הו' "קדש הילולים לה'", ונאכלים דוקא בירושלים –

לקראת שבת

הנה אין הם נחשבים לענינים גשמיים "תחתונים", ובמילא אין בהם את העילוי הנ"ל של "דירה בתחתונים";

אבל בשנה החמישית, כאשר אין בפירות כל קדושה ועד שנאכלים בטומאה – הנה דוקא אז נפעל העילוי של "דירה בתחתונים".

שכן, כאשר יהודי יודע שגם פירות "חולין" אלו באו מאת השי"ת, היות והוא רואה במוחש את ברכת ה' בהוספת התבואה ("להוסיף לכם תבואתו") בשנה זו, הרי הוא מודה ומשבח את השי"ת עבור זה. וע"י ההילול והשבח בפירות אלו – הנה "תהילות ישראל" פועל ש"ואתה" – דקאי על עצמותו ית' – שהוא "קדוש" ומובדל, יומשך למטה ("יושב") בכדי לשכון ב"דירה בתחתונים".

